

Фелонюк Т.А.

аспірант,

Науковий керівник: Лялюк О.Ю.

кандидат юридичних наук, доцент,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

АДМІНІСТРАТИВНА РЕФОРМА У ФРАНЦІЇ: ІСТОРІЯ ПРОВЕДЕННЯ

Проблема взаємовідносин держави і місцевого самоврядування є однією з ключових майже в усіх країнах світу, які підтримують ідею розвитку цього інституту. Подібна проблема в різних країнах вирішується по-різному. В останні десятиріччя країни-представники ЄС ідуть по шляху децентралізації та деконцентрації державної влади.

Превалюючими ці концепції стали внаслідок усвідомлення європейцями необхідності широкого залучення громад до вирішення власних же проблем. Адже коли питання вирішується шляхом адміністративно-владного наказу державної влади, громадяни навіть із психологічної точки зору починають відчувати внутрішній супротив до прийнятого рішення. Це відбувається, по-перше, через те, що громада ніяким чином не була залучена до дискусії, її думкою не поцікавилися (а якщо й поцікавилися, то лише фіктивно), а по-друге, нав'язуване силою рішення ніколи не буде прийматися як своє власне, навіть якщо воно є єдино правильним. Іншою причиною популярності і розповсюдженості в Європі практики муніципальних реформ є усвідомлення того, що ніхто краще за громаду не може знати, які ж питання на сьогодні є найбільш болючими, злободенними і які справи слід віднести до «червоного портфеля». Мова йде про те, що лише жителі муніципалітету, які проживають своє життя у межах конкретної адміністративної одиниці, знають, яку саме проблему слід вирішити сьогодні.

У цьому контексті для нас доволі цікавим і повчальним може стати досвід Франції, адже на зорі державного будівництва незалежної України саме ця країна була нами взята за зразок побудови державно-владних інституцій.

Свого часу система влади Франції характеризувалася найбільшою централізацією серед демократичних країн Європи. І саме цю, найбільш централізовану серед країн західної демократії модель місцевого самоврядування і перейняла Україна. Про те ще з 80-х років ХХ століття у Франції почався перехід від політики жорсткої централізації до поступової децентралізації і створення умов для швидкого розвитку місцевого самоврядування. У Франції, як і в Україні, існує три рівні місцевого самоврядування – комуна (муніципалітет), департамент і округ (регіон). Останні два можна віднести до регіонального рівня. Однак подібна трирівнева конструкція адміністративно-територіального устрою Франції була запроваджена лише із проведенням адміністративної реформи.

Саме за ініціативою видатного діяча соцпартії, мера Марселя Г. Деффера було прийнято 21 закон, головним з яких був закон № 82-213 від 02 березня

1982 р. «Про права і свободи комун, департаментів і регіонів». «Закони Деффера» змінили насамперед дворівневу систему адміністративно-територіального поділу Франції на комуни і департаменти. До них було додано 22 регіони (4 заморських). Саме прийняті в 1982–1983 роках закони і сформували новий Адміністративний кодекс, що фактично став «конституцією» місцевого самоврядування та різко підняв його статус, оскільки на законодавчому рівні було здійснено розподіл компетенції між комунами, департаментами, округами і державою, встановлені одноманітні правила адміністративного контролю за діями місцевих органів влади, передачу функцій державної виконавчої влади на рівень місцевого самоврядування. Природньо, що процес децентралізації не торкнувся таких ключових прерогатив президента та уряду, як зовнішня політика, оборона, безпека, а також правосуддя, грошова і кредитна політика, загальні принципи соціального захисту, сфери охорони здоров'я та народної освіти.

Наступний етап проведення адміністративної реформи з ухилом на децентралізацію відбувся на початку XXI століття. Ми бачимо, що для підбиття підсумків і аналізу проведених реформ потребувалося два десятки років. У даному випадку цей час було втрачено на оцінку переваг і недоліків проведених реформ. Наступний крок в процесі реформування відобразився у прийнятті п'яти нових законопроектів, головним з яких став закон від 28 березня 2003 р. «Про децентралізовану організацію Республіки» (який вимагав внесення змін до Конституції) й органічний закон від 1 серпня вказаного року. На їх основі муніципальним формуванням було дозволено приймати окремі рішення (в порядку експерименту – тимчасово), які виходять за межі загальнодержавного законодавства, що за Конституцією є виключною прерогативою парламенту. Наприклад, місцеві формування отримали право назначати і проводити регіональні референдуми з питань місцевого значення.

Закон від 30 липня 2003 року «Про свободи і відповідальність місцевих органів влади» передав органам місцевого самоврядування низку адміністративних функцій, що раніше належали державі. І нарешті, органічний закон 21 липня 2003 р. розширив фінансову автономію муніципалітетів за рахунок власних доходів.

Комплекс здійснених адміністративних реформ мав як свої переваги, так і недоліки. Позитивний бік справи полягав у наближенні процедури прийняття рішень до пересічних громадян і приближення самих методів і засобів вирішення проблем до реалій звичайного життя французів. Але разом з тим недосконалість розмежування компетенцій призвів до їх перетинання. Це явище потягнуло за собою перекладання відповідальності за погрішності в управлінні з боку чиновників державного апарату на своїх колег із владних структур місцевого самоврядування і навпаки. Баланс між трьома рівнями адміністративно-територіальних об'єднань виявився доволі нерівномірним: найбільші дивіденди із децентралізації отримали департаменти, які завжди слугували основною ланкою місцевої адміністрації, тоді як регіони і комуни виявилися обділеними і залежними перш за все у питанні фінансування власної діяльності.